

MIJN KIPPEN IN DE STAD

De teelt van kippen in de stad biedt heel wat voordelen voor de stadsbewoners: band met de natuur, productie van verse, lokale eieren, aanmoediging om organisch afval te recyclen, plezier om voor een domesticeerbaar dier te zorgen ... Het is bovendien een geweldige gelegenheid om uw burens te ontmoeten, tips of praktijken uit te wisselen, nieuwe initiatieven in uw buurt te ontdekken.

1. BEHOEFTE VAN KIPPEN

1.1. IN HET KIPPENHOK

Welk type?

Het kippenhok moet altijd proper zijn om ziektes te vermijden, maar ook waterdicht (de kippen mogen niet nat worden!) en comfortabel. In de stad is 1 m² voor 2 kippen vereist. Er bestaan heel uiteenlopende types van kippenhokken: groot, klein, met of zonder geïntegreerde kippenren, in gerecupereerd hout ... Aan u de keuze, alles hangt van uw kippenproject af. Om lawaai en oververhitting te vermijden, kiest u isolerende materialen voor het dak van het kippenhok, zoals hout of een groendak.

Welke plaats?

Het kippenhok en de kippenren moeten voldoende zon krijgen zodat de kippen bepaalde vitamines en calcium kunnen opnemen. Tegelijk moet er voldoende schaduw zijn zodat ze tegen de felle zomerzon beschermd zijn. In de winter legt u een laag strooisel van 10 cm om vorst te vermijden en veegt u de sneeuw uit de kippenren. Kippen zijn gevoelig voor vocht en wind: de ingang van het kippenhok moet op het oosten of zuiden, in de richting van de zon gericht zijn, en de dakhelling op het westen, tegen de wind in. Het kippenhok moet hoger staan dan de grond om een goede verluchting mogelijk te maken.

Welke delen?

Waar u dagelijks de eieren kunt rapen, dat is het **legnest**. Voor twee kippen moet u een ruimte van 30 x 40 cm voorzien. Het legnest wordt bedekt met **strooisel** (stro, houtkrullen, linnen, vlas ...) voor de kippen en ligt lager dan de zitstokken maar er nooit onder. Het strooisel moet in de zomer om de 2 weken verversen worden en elke week in de winter, of vaker als het strooisel vies is. Op de **zitstokken** kunnen de kippen in de hoogte slapen, op ongeveer 40 cm boven de grond. Een zitstok is 3 tot 8 cm breed, maar mag niet rond zijn want dan moet de kip de spieren opspannen om te blijven zitten. Onder de zitstokken plaatst u een **mestplank** om de mest (= natuurlijke meststof) op te vangen. Zodra de zon onder gaat, installeren de kippen zich in het hok. Maak van de gelegenheid gebruik om de **deur** dicht te doen om rofdieren niet in verleiding te brengen! In de **voerbak** vinden kippen droog voer, net zoals ze dankzij de **drinkbak** gezond water ter beschikking hebben. De voerbak en drinkbak worden ongeveer één keer per week gevuld, afhankelijk van het aantal kippen.

1.2. DE KIPPENREN

Om te groeien en zich correct te ontwikkelen moeten stadskippen op onverontreinigde volle aarde kunnen leven, minimaal 5 m² per kip. De ren moet omheind zijn om roofdieren buiten te houden.

Mijn omheining tegen roofdieren:

- Minstens een meter hoog.
- Bovenaan naar buiten uit afgebogen zodat roofdieren er niet overheen kunnen klimmen.
- Minstens 30 cm ingegraven (zo mogelijk omgeplooid).
- Afgezet met tegels op de grond om te voorkomen dat roofdieren graven.
- Zo mogelijk met schrikdraad.

Idealiter is de ren omgeven met struiken om insecten aan te trekken en vruchten beschikbaar te stellen. Is uw tuin groot genoeg, dan kunt u een verplaatsbare ren gebruiken om te voorkomen dat het gras helemaal verdwijnt. U kunt uw kippen in de moestuin laten scharrelen, waar ze slakken en bladluizen zullen verorberen. Al bestaat het gevaar dat ze het daar niet bij laten en alles eten wat er in de moestuin te vinden is (zaadjes, malse blaadjes, regenwormen ...) en zich lekker uitleven (scharrelen, ontwortelen, plattrappen ...).

In de kippenren plaatst u ook een as- en zandbak beschut tegen de regen. Kippen nemen graag een stofbad om zich van uitwendige parasieten te ontdoen.

1.3. HET VOER

Kippen zijn omnivoren en hebben een gevarieerde, evenwichtige voeding nodig. Hun dieet bestaat voor 70 % uit granen en 30 % plantaardige eiwitten. Vers gras en granen verschaffen hen ook de nodige mineralen, zoals fosfor of calcium, en vitamines. Ze eten elk 150 tot 200 g per dag. Ze hebben ook maaggrit nodig (maagkiezels, oesterschelpen ...) om hun voer makkelijker te verteren.

Eten mijn kippen fruitschillen en groenterestjes uit de keuken?

Ja, uw kippen mogen de meeste schillen van fruit en groente eten, maar zorg ervoor dat de verhouding granen - plantaardige eiwitten in evenwicht blijft. U zal al snel begrijpen wat ze lekker vinden! Doorgaans eten ze geen:

- citrusvruchten, avocado's, pindanoten, selder, gedroogde bonen, rauwe aardappelen, rabarber en groene tomaten;
- koffie, thee, tabak en chocolade;
- bladeren van kool, aubergine, prei, paprika, aardappelen en tomaten;
- fast food, frituurvet, gekneusd, vervallen of beschimmeld voedsel en erg zoute/pittige bereidingen;
- fruitpitten.

De goeie reflex! Is de eierschaal erg broos of vervormd, dan hebben uw kippen calcium nodig. Zorg ervoor dat ze altijd over gemalen eierschalen of oesterschelpen beschikken. En wilt u hen helpen hun voer makkelijker te verteren, zorg dan ook voor grit: maagkiezels (vaak beschikbaar in de grond), grint of zand.

Verwentip: zelf natvoer klaarmaken

- 300 g volkorenbloem naar keuze
- 3 hele eieren en gemalen eierschaal
- 4 dikke gekookte wortelen
- 1 koffielepel natriumbicarbonaat
- 25 cl water
- 8 cl olijfolie

Kippen drinken ook water (tussen 30 en 60 cl, afhankelijk van het seizoen). Zorg er dus voor dat ze steeds over fris en schoon water beschikken (hitte in de zomer en vorst in de winter!).

1.4. HET LEVEN VAN DE KIP

Vaak wordt gezegd dat kippen sociaal zijn (als u ze handtam kunt maken, laten ze zich aaien) en dat ze niet graag alleen leven. Daarom moeten ze minstens met z'n tweeën zijn. In het kippenhok heerst een strikte hiërarchie: de sterkste kip krijgt het lekkerste voer en slaapt op de hoogste stok. Komt er een nieuwe kip bij in het kippenhok, dan bestaat het gevaar dat ze niet meteen aanvaard wordt. In dat geval moet u ze volgens een bepaalde methode introduceren. U kunt bijvoorbeeld twee nieuwe kippen tegelijk introduceren. U kunt ze ook 's avonds in het hok zetten of ze ook even apart zetten in een aparte kooi die u binnen in het kippenhok plaatst.

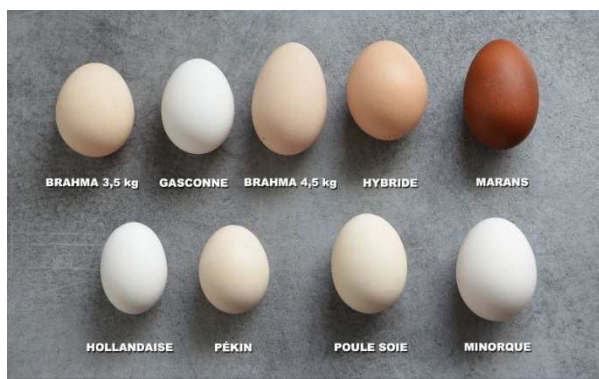
Alle kippen houden van pikken, scharrelen, op stok slapen, kakelen, leggen en stofbaden nemen om netjes te blijven.

Kippen leggen regelmatig tussen 6 en 18 maanden. Daarna vermindert de leg tot 3-4 jaar. Legkippen sterven daarna, maar sterke kippen kunnen wel 12 jaar oud worden.

De leg

Legkippen leggen ongeveer 200 eieren per jaar. Ze bestaan in verschillende kleuren en gewichten, afhankelijk van het ras. Een ei weegt gemiddeld tussen 30 en 80 gram, en blijft 28 dagen goed. Doe de test! Om te weten of de eieren nog eetbaar zijn, legt u ze in een glas water. Blijft het ei verticaal staan of, erger nog, drijft het ei, gooi het dan weg. Bewaar eieren liever in de koelkast om de verspreiding van microben op de schaal tegen te gaan. Wast u de eieren, dan moet u ze snel gebruiken.

Goed om te weten! In de winkel krijgt elk ei een code. Het eerste cijfer verwijst naar de productiemethode: '3' legbatterij, '2' scharrel, '1' vrije uitloop en '0' bio. De eerste letters duiden het land aan, gevolgd door de referentie van de producent. De eieren uit uw tuin hebben een grotere voedingswaarde: vetzuur van betere kwaliteit, meer vitamine A en E en bètacaroteen. Het ligt voor de hand dat een kip die vrij kan scharrelen, zelfs in de stad, betere eieren legt dan een kip in een legbatterij.

2. MIJN "KIPPENPROJECT"

2.1. UW "KIPPENPROJECT" DEFINIËREN

U wilt graag kippen houden maar weet niet hoe u daaraan begint? In de vele naslagwerken of op het internet vindt u alles wat uw kippen nodig hebben (zie referenties op de laatste bladzijde). Haal daarna alles in huis wat u nodig heeft voor uw toekomstige kippen:

- kippenhok
- deur/poortje
- beveiliging/schrikeldraad
- voerbak
- drinkbak
- kippenras
- stofbak.

Na die investering hoeft u alleen nog voer, water en geregeld vers strooisel te voorzien.

2.2. MAG IK KIPPEN HOUDEN IN MIJN TUIN?

Controleer de plaatselijke regelgeving in uw gemeente of stad. In het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest mag u tot 30 kippen houden vooraleer u als een kweker zal beschouwd worden. Toch ligt er een sterk accent op hygiëne en geluidsoverlast om de burens niet te hinderen. Een haan kraait vanaf zonsopgang en bepaalde kippenrassen maken meer lawaai dan andere. Zorg ervoor dat u de plaatselijke regelgeving op geluidsoverlast niet overtreedt! U bent aansprakelijk voor uw kippen. Om problemen te vermijden, checkt u de plaatselijke regelgeving, vaak is die streng en verschilt bovendien van gemeente tot gemeente.

Een overleden kip mag u niet eten. U kunt een autopsie laten uitvoeren door een dierenarts of ze door een speciaal bedrijf laten ophalen. Opgelet, een kip wordt als dierlijk afval categorie 1 geklasseerd. U mag ze daarom niet in de tuin begraven of in een vuilniszak dumpen.

2.3. UW KIPPEN KIEZEN

Legkippen, dwergkippen, rustieke kippen ... er bestaan heel uiteenlopende kippenrassen. Om u te helpen bij uw keuze, stelt u zichzelf de volgende vragen: Hou ik kippen: voor het vlees? omdat ik ze leuke dieren vind? omdat ze veel en grote eieren leggen? omdat ze minder ruimte nodig hebben? Enkele kippenrassen om u te helpen bij uw keuze:

Rassen	Foto's	Kenmerken
De boerenkriel		Legt heel veel eieren Makkelijk handtam te maken Goed karakter
Harco		Goede legkip Sterk en goede weerstand
Vorwerk		Goede legkip Goed karakter Tweekleurig verenkleed
Sussex		Goede legkip Ietwat schuchter, rustig en aangenaam Groot Wit verenkleed
Coucou de Rennes		Goede legkip Goede weerstand Donkerder eieren

Marans		Eieren van een uitzonderlijke kleur Grote eieren Goed karakter
Gâtinaise		Kalm Sterk Wit
Watermaalse en Bosvoordse baardkriel		Dwergras Kleine eieren met witte schaal Karaktervol Zeldzaam
Ukkelse baardkriel		Dwergras Kleine, bijna witte eieren Kalm

3. UW KIPPEN VERZORGEN

Kippen hebben dagelijks verzorging nodig. Elke dag moet u het kippenhok openen en sluiten, de verse eieren verzamelen, eventuele mest uit het legnest verwijderen en het water controleren. Eén keer per week maakt u het kippenhok, de voerbak en drinkbak schoon en vult die zo nodig bij. Twee of drie keer per maand maakt u het kippenhok grondig schoon en idealiter verplaatst u de kippenren of spit u de aarde om. Dat voorkomt geurtjes en beperkt de risico's op ziektes.

3.1. OBSERVEREN EN INGRIJPEN

Om ervoor te zorgen dat de kippen gezond blijven, controleert u geregeld de staat en het gedrag van de kippen. Let erop dat hun blik attent en hun ogen droog blijven, het verenkleed dicht en gelijkmatig is, ze goed recht lopen, zonder problemen stappen en zich sociaal blijven gedragen. Als een kip zich afzondert van de groep en weigert te eten, wijst dat op problemen.

Uw kip onderzoeken:

- lichaamsmassa
- uitwendige parasieten
- de huid
- de bek en nagels
- de krop
- de kam
- de kuif
- de onderkant van de poten
- de voet

Abnormale tekenen:

- legstop (ziekte of normale cyclus)
- ademhalingsproblemen (hitte?)
- hoorbare ademhaling (ademhalingsziekte?)
- pluimverlies (pikken, rui of parasiet?)
- apathie: verlies van mobiliteit

- afzondering: verstoord sociaal gedrag
- kleur van de kam: wordt bleker
- bevuilde pluimen onder de staart
- afhangende staart
- verminderde eetlust
- afvallen
- veel dorst
- jeuk
- verfromfaaid verenkleed, pluimverlies (rui? Ze krijgen nieuwe veren)
- lopende ogen en/of neus
- evenwichtsstoornissen
- abnormale mest of op ongebruikelijke plaatsen

Beter voorkomen dan genezen! Een zieke kip geneest erg moeilijk. Om ziektes te voorkomen, zorgt u voor een evenwichtig dieet en voldoende voer. Het voer en water moeten van goede kwaliteit zijn. Let op de hygiëne van het kippenhok en de kippenren. Ze moeten geschikt zijn voor het aantal kippen en tegen vocht en tocht beschermd worden. Vermijd contact met wilde dieren en raap de eieren elke dag.

Bij de minste twijfel over de staat van uw kip, zet u de kip in quarantaine om de anderen niet te besmetten en raadpleeg een specialist. Denk aan de vaccinatie van uw kippen!

3.2. VAAK VOORKOMENDE ZIEKTES

	Wat?	Symptomen	Reageren
Inwendige parasieten	Wormen (rondworm, lintworm, ringworm ...)	Droge of verfromfaaide veren Magere borst Bleke lellen Vieze anus Verminderde eierproductie	Kippenren roteren Quarantaine Natuurlijke ontworming (ciderazijn, tijm, look, groene klei, echte cade-olie, kiezelgoer ...)
	Protozoa (coccidiose)	Infecties Bloed in de uitwerpselen	Stress, warmte en vocht vermijden Behandelen met ciderazijn
	Protozoa (trichomonose) overgedragen door duiven	Wond in de slokdarm en krop Gewichtsverlies	Quarantaine Diergeneeskundig medicijn Vitamines Voer en water tegen andere vogels beschermen
	Virussen of bacteriën	Hoesten en/of abnormale ademhaling	Quarantaine Drinkbak schoonmaken Thee van tijm
Uitwendige parasieten	Pootmijt (mijt onder de pootschilfers)	Witte of gelige aanslag op de poten Verdikte poten	De poten schoonmaken Insmeren met echte cade-olie
	Rode bloedmijt	Bloedarmoede Brenkt ziektes over Zuigt het bloed van de kip (opgelet overleeft tot -20°C en kan 9 maanden zonder te eten)	Warmte, vocht en te weinig zon vermijden Het kippenhok ontsmetten Kiezelgoer strooien Essentiële olie (lavendel)
	Vachtluus (voeden zich met dode huid)	Bloedarmoede Verzwakking Infectie Herkenbaar aan de neten aan de basis van de pluimen	Stofbad Natuurlijk parasietwerend middel Kiezelgoer strooien Insmeren met echte cade-olie Essentiële olie (lavendel)

3.3. UITKIJKEN VOOR ROOFDIEREN

U wilt kippen houden maar heeft al huisdieren? Honden en kippen kunnen samenleven, maar het jachtinstinct van de hond kan de bovenhand nemen. Katten, van nature erg speels, kunnen uw kippen nogal wat stress bezorgen, waardoor ze minder eieren leggen.

En zelfs in de stad leeft er een aanzienlijke fauna die uw kippen in gevaar kunnen brengen. Het meest geduchte roofdier in Brussel is ongetwijfeld de vos. Hij valt 's nachts aan en klimt over de omheining of graaft eronder. Steenmarters, hermelijnen, wezels en boomarters komen in het Brusselse gewest voor en zijn eveneens geduchte jagers: ze murwen zich door uiterst kleine openingen om de eieren te stelen of de kippen te doden en de kop te eten. Muizen en ratten stelen vooral het voer van de kippen en brengen ziektes over. Kraaien en eksters stelen de eieren maar het gebeurt ook dat ze, net als roofvogels, kuikentjes en dwergkipjes doden.

CREDITS FOTO'S EN ILLUSTRATIES

© Apis Bruoc Sella, behalve het logo "Telen in de stad" (istock), afbeelding kip www.poulesenville.com, afbeelding ei poulailler-gr.forumactif.org, kippenrassen: poules-club.com en elevageentraide.xooit.be, kippenhok: poulailler-bio.fr

